

LS 0195 – LS 0196

Lennart Setterdahl: Idag är det den 16 januari 1986. Jag sitter tillsammans med Gustaf Magnuson, i Moline, Illinois. Han var född 1909, den 7 augusti, i Stockholm och han kom till Amerika 1924. Kan Du berätta lite grand nu om Din pappa, som var född i Mariestad och mamma var värmlänning, från Karlskoga?

Gustaf Magnuson: Från Karlskoga ja. Min far, han var i Svenska Flottan, till .. 1912 tror jag det var.

Lennart Setterdahl: Var han stamanställd?

Gustaf Magnuson: Ja. Och sedan så, när han blev ut.. vad säger? Utmönstrad från Flottan, flyttade vi till Karlskoga och han arbetade för Boforsarbete där.

Lennart Setterdahl: Så han hade gift sig då när han var i Flottan?

Gustaf Magnuson: Ja.

Lennart Setterdahl: Och de bodde i Stockholm ett tag?

Gustaf Magnuson: Vi bodde i Stockholm till 1912 tror jag det var, så flyttade vi till .. till Karlskoga. Han jobbade då för Bofors. Och sedan så träffade han en ingenjör, som arbetade för ett bolag i Kristinehamn, som gjorde sådana här .. vad kallar ni dom .. till göra electricity med – med vatten?

Lennart Setterdahl: Å – turbiner?

Gustaf Magnuson: Ja, ungefär, turbiner, en kraftstation.

L: Jaha Du!

Gustaf Magnuson: Ja. Så han arbetade för Kristinehamn då som svetsare och så förman och det gjorde han då till. Så han blev inkallad till Flottan igen under kriget och då han blev 'utmönstrerad så flyttade han till Göteborg. Så vi bodde i Göteborg, jag började småskolan i Göteborg. Och där, där var han i – jag vet inte hur många år – tre år, tror jag det var. Så gick han och en annan kille tillsammans och gjorde sådana hära gaskarbiner, så de hade en liten fabrik i Bohus. Vi bodde där ungefär, ett år, tror jag det var. Och sedan så flyttade han tillbaka till Kristinehamn. Han gick tillbaka till Kristinehamn då och arbetade som förman för: upp ledningar, satte upp kraftstationer i Norge - och flyttade han. Så han flyttade ganska mycket för firman and och så vi bodde fortfarande då förstås i Kristinehamn. Och jag gick i skolan där och blev färdig i folkskolan och fortsatte.

Lennart Setterdahl: Du var konfirmerad också?

Gustaf Magnuson: Och konfirmerad i Kristinehamn.

Lennart Setterdahl: Jaha.

Gustaf Magnuson: Min syster och jag.

L: Hur många barn var ni?

Gustaf: Fyra barn.

L: Fyra barn. Två pojkar och

Gustaf: Två pojkar ja. Min bror, han var född i Karlskoga.

L: jaha.

Gustaf: Och min syster var född i, ja hon var född i Karlskoga också. Och min yngsta syster: Ulla, hon var född i Kristinehamn. Och så då hade vi en sån hära .. vi hade mycket oroligt med arbetarna och kontrakt och sådana där vissa saker, så min far, han fick i skallen att han skulle .. . Han gick ner 'med Trollhättan och vi flytta ner till Trollhättan och bodde där ett år och han; de gjorde lokomotiv för Ryssland på den tiden.

L: Var det på Nohab?

Gustaf: Nohab?

L: Nyqvist & Holm?

Gustaf: Nyqvist & Holm ja. Nyqvist & Holm. Och där jobbade han då till de hade en stor strejk och han var ju tvungen att gå ut med alla andra Du vet.

L: Jaså de var fackföreningsanslutna?

Gustaf: Å ja, mycket så. Men så kom en kille som; - vi bodde på ett stort kvarter .. apartment byggnad, Du vet och det var en kille som kom ifrån Amerika, från Pittsburgh och han talade hur gott de hade i Amerika och sådana där saker. Så min far, han fick i skallen han skulle gå till Amerika.

L: Hur gammal var han då? I 40-årsåldern?

Gustaf: Ja, ungefär. Så då, då skrev han till en släkt till min mor, här i Moline och fråga om de ville hjälpa honom med den där biljetten. Och brevet hann inte hit förrän de skickade så mycket pengar så far kunde köpa en biljett! Så han tog utav till, till Amerika och vi flyttade tillbaka till Kristinehamn, så jag kunde fortsätta i en skola där. Jag gick i realskolan för ett år. Och då – farsan han skrev ju fram och tillbaka jämt och tala om hur fint det bra och hur bra han hade och han tjäna ju så mycket pengar och rätt som det var så kom det en biljett, Du vet, för oss alla. Så min mo, hon var tvungen och ha en auktion och sälja ut allting.

L: Hade ni hus då i Kristinehamn?

Gustaf: No, vi hade en våning, men den våningen hade vi haft sedan vi levde där förut, medan vi flyttade ner till Trollhättan. Så vi betalade dubbla hyror.

L: Jaha.

Gustaf: Ja så då var vi där då till han skickade biljetten för oss alla. Så på hösten 1924 så lämnade vi Sverige.

L: Och han hade åkt över året före eller?

Gustaf: Året före oss.

L: Året före.

Gustaf: Ja.

L: Så nu under den tiden, Du var ju så pass gammal, Du hade ju Dina kamrater och Du var med och spelade fotboll och idrott,

Gustaf: Ja. Ja.

L: Såg Du fram emot Amerika?

Gustaf: Jag ville inte gå.

L: Du ville inte gå?

Gustaf: Nej, jag ville inte gå. Min mor hon 'gråt, Du vet och hon 'gråt så: Hur kan vi lämna Dig här i Sverige Gustaf?

L: Å Du var den ende som inte ville gå?

Gustaf: Ja. Ja.

L: De andra?

Gustaf: Oh they all did. De var ju bara småbarn Du vet.

L: De hade ingenting att säga till om?

Gustaf: Nej. Nej. Men; hur det var så sa jag: gråt inte, för jag går med Dig då i alla fall. Så vi tog iväg. körde iväg. Vi lämna Göteborg då på hösten. Vi kom på Stockholm, tror jag det var, skeppet Stockholm.

L: och ni sålde alla tillhörigheter då?

Gustaf: Allting såldes. Ja.

L: Allting.

Gustaf: Ja. Mina skridskor som jag hade och skidor och allting.

L: Du tog inte med Dig någonting därifrån?

Gustaf: Nej, jag fick inte ta något med. Så vi tog iväg. Och så när vi kom till New York, Du vet det var ju dagen före den där Coolitz blev vald som president. Så fick vi. Ja vi gick utav där i Cleveland tror jag

det var och där var ett jävla väsen där Du vet. De sjöng och de 'skjut och Du vet, för ungar, Du vet. Som det var någonting onaturligt. Och min mor, Du vet, hon hade en chock, - Du vet. Så kom vi till Chicago Du vet och där fick vi ligga en hel dag och vänta på ett tåg som kom ifrån Chicago till (?) City. Så vi kom hit då på hösten, jag tror det var november 12. Och min; min far, han mötte oss och tog oss hem. Han hade hyrt ett .. en bungalow och hade köpt möbler, så allting var precis som bara flytta in och börja leva.

L: Och det var uppe på den här delen av Moline eller?

Gustaf: Ja, östra ändan, nere vid 36th St.

L: Och Där ja!.

Gustaf: Ja nere på – utefter floden där nere. Ganska fin kåk. Och han, han jobba för Evans, han var svetsare och så förman där nere.

L: Jaha.

Gustaf: Och då – vi gick i skolan för ett år där nere när vi var där.

L: Alltså: Du också gick i skolan då?

Gustaf: Ja ja. Jag gick i skola där också.

L: För Du var nästan 16 år väl?

Gustaf: Ja, det var jag, men jag var tvungen att gå i skolan i alla fall.

L: Jaha.

Gustaf: Ja. Så jag gick i högskolan för ett år där nere. Och så, så träffa jag en svensk pojk, han och jag blev väldigt goda vänner. Han jobbade så som en lärling nere på Augustana Book Concern nere i Rock Island, så jag fick i mig att jag skulle gå dit ner och försöka få 'en jobb också. Så han gick med mig in till basen där och han var en stockholmare, den som var basen/ förman, eller disponent för hela tryckeriet. Han hette Oskar Ericson. Så sa han: "Är Du säker på att Du vill arbeta? Du vill inte gå i skolan?" "Nej, jag struntar i och gå i skolan. Det har jag gjort så länge nu så". Så han fick. – Han gav mig 'en jobb så som en lärling då och jag började där nere och arbeta. Men; det var ett par killar ifrån 'collegen som arbeta, som var professorer i skolan där uppe, men de arbeta extra, så de fick arbeta nere på the Book Concerns som Cof-lärare eller –läsare och; - den ena killen, han var en gammal, han var en principal för Augustana Academy. De hade en academy där, som skulle vara detsamma som en högskola se.

L: Vad hette han?

Gustaf: Källstrand. Källstrand ja. Så han brukar säga: "Gustaf", sa han, "Du ska gå i skolan. Du skulle gå i skolan, Du vet". Men jag var tvungen att arbeta också, sa jag, för jag var tvungen att hjälpa mina föräldrar. "Ja men Du kan väl gå i skolan då stundvis då, kan Du inte?" "Jaa, om jag kan få lov". "Ja!

Jag ska tala med Oskar; Oskar Ericson ja". Så vi arrangerar så jag kunde gå i skolan på eftermiddan varje dag och där gick jag ett par år.

L: Vad tog Du för klasser då?

Gustaf: Engelska för det mesta och amerikansk historia. Varför jag tog historia förstår jag inte. Men det var två klasser i engelska och så historia. Så då, med tiden, så börja jag på och gå med min fru. Hon var sjuksköterska på (?) Hospital här i Moline. Och då 1935, då gifte vi oss.

L: Ja.

Gustaf: Ja.

Lennart Setterdahl: Om vi backar lite här nu. När Du lämnade Sverige, vilken båt åkte Du med ifrån Göteborg?

Gustaf Magnuson: Drottningholm.

L: jDrottningholm.

Gustaf: Drottningholm, ja.

L: Du hade ju redan varit ute och åkt tåg flera gånger förut?

Gustaf: Oh ja.

L: Till Göteborg, och

Gustaf: Mycket mycket mycket så.

L: Du var känd kanske med Göteborg med, så Du visste hur hamnen såg ut?

Gustaf: Ja, det visste jag.

L: Du ville inte åka, sa Du?

Gustaf: Nej.

L: När släppte detta då?

Gustaf: Well när jag börja på och jobba där nere på skolan och på the Book Concern Du vet och jag blev ju lite mera bekant med – Du vet tar en tid för att överkomma de där nivåer som jag hade Du vet. Jag var ju bara en pojk Du vet.

L: Ja. Du kommer inte ihåg? Du gick inte igenom Ellis Island?

Gustaf: Ja ja.

L: Du gjorde det?

Gustaf: Ja ja. Ja.

L: Kommer Du ihåg vad som hände där?

Gustaf: Ja, det var nånting nästan onaturligt. Du vet: här är vi en familj, Du vet, min mamma, Du vet och så med fyra barn och så tog de jag och min bror ifrån henne och vi skulle ju undersökas på **ett ställe** och fruntimrena skulle vara på **ett annat ställe**. Och min mamma, hon skrek och sa att: "Ni kan inte ta pojkarna ifrån mig" sa hon. Och jag sa: "Ja ja vi kommer. Vi ska ju bara ut". Så de tog oss in på ett annat rum där Du vet.

L: Var det någon som förstod vad ni sa, eller förstod Du vad de sa?

Gustaf: Nej.

L: Det var ingen tolk där utanför?

Gustaf: Nej, det var ingen tolk. De bara peka, och vinka, Du vet och: Kom. Så då tog de oss och undersökte oss. Då sa en gubbe till mig att ta av mig byxorna, jag förstod vad han sa, med byxorna. Jag fick dra ner byxorna Du vet och där stod han och kleta med, och titta, Du vet och se och så fick jag försöka pinka i en butelj.

L: Jaså ni fick göra urinprov också.

Gustaf: Oh ja. Ja visst. Min bror, Vet Du, han var så full i Fan! Han pinkade så han pinkade hela flaskan full! Han kunde inte ens stoppa, så det rann och gubben, han blev så förbannad! Ja! Ja, då sa han och så 'gråt han pojken, Du vet.

L: Han var yngre än Dig?

Gustaf: Ja han är fyra år yngre än mig.

L: Fyra år.

Gustaf: Ja. Du vet då var jag 'en 16 år, då var han ju nästan 11.

L: Ja. Så ni hade inte haft någon läkarundersökning i Sverige?

Gustaf: Nej.

L: Inte alls?

Gustaf: Inte alls.

L: Men urinprov nu. Kollade ni det med en gång? Fick ni vänta så pass länge då?

Gustaf: No, de gjorde det med detsamma. Det var någon som stod där, de hade ett bord med flaskor och sådär. Hans flaska var alldeles full så han var tvungen att hälla den ut ppå golvet! Gubben, han var så förbannad. Han sa; jag vet inte vad han sa. Och så tog de oss då på ett ställe där på Island; Ellis Island och vi satt där en lång stund. Så kom där en kille och ropa och sa att vi är tvungna och gå med dom, 'te en liten färja där. Så satte vi oss. Så tog vi oss då från färjan till en järnvägsstation där.

L: Var hade ni bagaget under tiden ni var och undersökte er hos doktorn? Hade ni det med er?

Gustaf: Det låg, bagaget var kvar varest båten hade landat. För att: när vi kom tillbaka till New York, från ön Du vet, då var hon tvungen och ha den examinerad utav tullen där se. Så de gick igenom allting.

L: Jaha. Så ni hade inget bagage med er då på Ellis Island?

Gustaf: Nej. Nej. Det var kvar där på, på .. .

L: Det var kvar där.

Gustaf: Ja, det var nånting som ängslade min mor, för att hon hade lämnat allting där och 'di tog oss ut på den där färjan, Du vet, upp då till ön.

L: Jaa ja. Så det var inga hinder då?

Gustaf: Nej. Nej.

L: Hur lång tid tog det, tror Du, själva besöket?

Gustaf: Å – vi var där ungefär 3-4 timmar.

L: Hade ni nummer på er? Kommer Du ihåg om det var några nummer?

Gustaf: No det tror jag inte vi hade. Vi hade papper vi fick, papper med pass och allting det var och var en var tvungen och ha, vi var tvungen och ha för småbarna, min mor och jag. Och så när vi kom tillbaka då, då satte de oss på en järnvägsstation, upp på en vagn där Du vet och de 'låt upp hela tåget åt 'te gå 'te Chicago se.

L: Jaha.

Gustaf: Och – när vi satt där då och titta då och allting var så märkvärdigt så, så kom det en kille springande ner emellan stolarna Du vet så.

L: På tåget?

Gustaf: På tåget ja. Och han hade ett paket. Han hade en hand full med paket, små chokladpaket och han dela ut dom till alla folk, Du vet. Och folk tyckte det var märkvärdigt att de ska få, underbart land. Här kan man ju få karameller och allting Du vet. Så han dela ut dem. Min mor hon sa att: "ät inte det barn" sa hon, "låt det vara"! Och vi hade, vi hade fått fyra paket se 'te dela om oss. Fem minuter, sedan kom han tillbaka och ville ha 2 dollars från varje!

L: 2 dollar.

Gustaf: 2 dollars ja.

L: De flesta betalade förstås eller?

Gustaf: Ja, dom var tvungen! 'Di hade ju ätit karamellerna se, han

L: Men ni hade inte smakat på det?

Gustaf: Nej.

L: Så ni lämnade tillbaka?

Gustaf: Ja, jag 'la', kasta boxarna till honom. Min mor sa: "gör inte det! Ät inte de där"!